

İş Portföy İstatistiksel Arbitraj Serbest Fon Performans Ücreti Hesaplama Esasları ve Örnekleri

Tanımlar:

Kurucu, yönetim ücretinin yanı sıra aşağıdaki koşulların gerçekleşmesi halinde fon katılımcılarından farklı dönemlerde yaptıkları her bir yatırım için ayrı ayrı hesaplanmak kaydıyla, “**Performans Ücreti**” tahsil eder. Performans ücreti tahsil edilmesi için dönemsel fon getirisinin pozitif olması ve aynı dönemdeki “**Eşik Değer**” getirisini aşması gerekmektedir. Ek olarak, “**Dönem**” sonundaki Fon Pay Değer’inin, aşağıda anlatıldığı şekilde bulunacak “**Yüksek İz**” değerini aşması gerekmektedir.

Performans Ücreti: Pay sahipleri için her birim pay için Fon Birim Pay fiyatında oluşan getirinin eşik değer getirisini aşan kısmının %35’idir.

Eşik Değer: Nispi getirinin hesaplanmasında kullanılacak “kıstas” tır.

Nispi Getiri: Performans dönemi sonu itibarı ile hesaplanan portföyün vergi öncesi getiri oranından eşik değerin çıkarılması sonucu bulunacak pozitif ya da negatif yüzdesel değerdir.

Yüksek İz Değer: Alış tarihindeki fon birim pay değeri veya performans ücreti tahsil edilmiş ise performans ücreti tahsil edilen fon birim pay değeridir.

Fon Birim Pay Değeri Getirisi: Fon’dan çıkış yapıldığı tarihteki veya performans değerlendirme dönemindeki Fon Birim Pay Değeri / Yüksek iz değer -1

Performans Dönemi: Fon’a giriş tarihi ile 3, 6, 9, ve 12. ayın son değerlendirme günleri veya yıl içindeki herhangi bir değerlendirme günü arasındaki dönemdir.

Hesaplama Yönetimi:

“Performans Gözden Geçirme Tarihleri” 3, 6, 9 ve 12. ayın son değerlendirme günleridir. Performans ücreti hesaplaması “**Performans Gözden Geçirme**” tarihlerinde ve satış gerçekleştiğinde yapılır.

Bütün hesaplamalarda “İlk Giren İlk Çıkar (FIFO)” yöntemi uygulanır. Performans ücreti katılma payı sahipleri tarafından karşılanır. Performans ücreti, her takvim yılının 3, 6, 9 ve 12. ayının son iş gününü takip eden **5. iş günü** katılma payı sahiplerinin Fon’dan ayrılmasını beklemeksizin yukarıda anlatılan yöntem uygun olarak, yatırımcının Kurucu nezdindeki cari hesabında yeterli bakiye bulunması durumunda cari hesaba borç kaydı yaratmak suretiyle veya hesapta yeterli bakiye bulunmaması halinde, yatırımcının hesabından tahsil edilemeyen bölümünün karşılığı kadar fon payı, ilave bir talep veya emir beklenmeksizin Fon’a iade edilmek suretiyle katılımcılardan tahsil edilir.

Kurucu, performans kriteri olarak izahnamenin 2.5 maddesinde belirtilen eşik değeri kullanır. Bu değer, her bir yatırımcı için ve aynı yatırımcının her bir farklı tarihte fon alımını gerçekleştirdiği günden itibaren ayrı ayrı takip edilmeye başlanır ve Fon’da kalma süresi boyunca hesaplanır.

Kurucu, her takvim yılının **3, 6, 9 ve 12.** ayının son iş gününü takip eden **5. iş günü** yatırımcı bazında, katılma payı sahiplerinin Fon'dan ayrılmasını beklemeksizin, fon katılma payını elinde bulundurduğu süreye ait fon eşik değerini aşan fon getirisi üzerinden %35 (yüzde otuz beş) tutarında performans ücreti tahsil eder.

Performans ücreti, her bir yatırımcı için ve aynı yatırımcının her bir farklı tarihte fon katılma payı alımını gerçekleştirdiği günden itibaren ayrı ayrı takip edilmeye başlanır. Dönem sonundaki değerlendirme günü ve/veya Fon'dan çıkış tarihinde farklı giriş tarihleri için hesaplanan kar/zarar tutarları mahsup edilmeden birbirinden bağımsız olarak değerlendirilir.

Bu çerçevede, Fon'a giriş yaptığı takvim yılı içerisinde olmak üzere Fon'dan çıkış yapmak isteyen yatırımcılardan, Fon'a giriş tarihindeki fon pay değeri ile Fon'dan çıkmak istedikleri dönem sonundaki fon pay değeri arasındaki pozitif değişimin, aynı dönemdeki fon eşik değerini aşan kısmı üzerinden yukarıda belirtilen limitler paralelinde performans ücretine konu olan fon payı sayısı ile çarpılması suretiyle hesaplanacak performans ücreti tahsil edilir.

Performans ücreti hesaplamasında "**High Watermark**" (**Yüksek İz Değer**) uygulanır. Buna göre, fon satın alış tarihindeki fon pay değeri aynı zamanda "**Yüksek İz**" değeri olarak kabul edilir. Performans ücreti hesaplama günündeki fon fiyatının (fon pay değerinin) "**Yüksek İz**" değerini aşması ve nispi getirinin pozitif olması halinde performans ücreti tahsil edilir.

Yüksek iz değer, performans ücreti alınan dönem itibarıyla performans ücretine esas birim pay değeri olarak yeniden belirlenir.

Eşik Değer Getirisi = (Performans dönemi sonu (BIST-KYD 1 Aylık Mevduat TL Endeksi Getirisi + 1/12)) / (Performans dönemi başı (BIST-KYD 1 Aylık Mevduat TL Endeksi Getirisi + 1/12)) - 1

Fon getirisi = ((Dönem sonu fon birim pay fiyatı/Yüksek iz değer)-1)

Performans ücreti hesaplama gününde fon fiyatının Yüksek İz değerinin altında kalması halinde fon performans ücreti tahsil edilmez.

Bir sonraki performans ücreti hesabı için baz oluşturacak Yüksek İz değerinin belirlenmesinde üç durum ortaya çıkabilir:

- Fon getirisi pozitif ve fon getirisi eşik değerden yüksek ise Yüksek İz değer, performans ücreti kesilen tarihteki fon pay değeri olarak güncellenir.
- Fon getirisinin negatif ancak eşik değer getirisinden yüksek ise performans ücreti kesilmediğinden Yüksek İz değer en son performans ücreti kesilen tarihteki fon birim pay değeri olarak alınmaya devam eder.
- Fon getirisi pozitif, fakat fon getirisi eşik değerden düşük ise performans ücreti kesilmediğinden Yüksek İz değer performans ücreti kesilen tarihteki fon birim pay değeri olarak alınmaya devam eder.

Performans gözden geçirme tarihleri dışındaki tarihlerde satım talimatı verildiğinde hesaplanan performans ücreti müşteri tarafından kurucuya ödenir.

Performans Ücreti Hesaplamasına İlişkin Örnekler

Örnek 1:

Yatırımcı 4 Ekim 2024 tarihinde Fon'a 100 TL birim fiyattan (fon pay değeri: 100 TL) 100.000 adet fon katılma payı satın almıştır. O tarihten yılın 4. ve son değerlendirme günü olan 31 Aralık 2024'e kadar Fon'un getirisi %10 olmuştur (fon pay değeri 110 TL olmuştur). Aynı dönemdeki Eşik Değer getirisi ise %6 olmuştur. Yatırımcı 13 Şubat 2025 tarihinde Fon'dan çıkmıştır.

Performans ücreti tahsilatının yapıldığı yılın **4. ve son** değerlendirme gününden fon çıkış tarihine kadarki dönemde (31/12/2024-13/02/2025 arası) fonun getirisi %10 (fon pay değeri: 121), Eşik Değer getirisi ise %5,0 olarak gerçekleşmiştir.

Cevap 1:

13/02/2025 tarihinde gerçekleşen çıkış işleminden önce yılın son performans hesaplama dönemi olan 31/12/2025 tarihinde aşağıdaki hesaplama yapılarak müşteriden performans komisyonu kesilmiştir.

Fon alım tarihinde Yüksek İz değer fon fiyatı olan 100 TL'dir. Performans değerlendirme tarihindeki fon fiyatı, Yüksek İz değerini aştığı ve nispi getiri pozitif olduğu için Performans Ücreti tahsil edilmiştir.

Nispi Getiri Oranı: $\%10 - \%6 = \%4$

Pay başına Performans Oranı: $(\%10 - \%6) \times \%35 = \%1,4$

Performans Ücreti: $100 \text{ TL} \times 100.000 \text{ pay} \times \%1,4 = 140.000 \text{ TL}$ olarak müşterinin TL cari hesabından kesilmiştir.

13/02/2025 tarihine geldiğimizde, bir önceki dönemin 4. ve son değerlendirme günü olan 31/12/2024 tarihinde performans komisyonu kesildiği için bir sonraki Dönem için Yüksek İz değer, bir önceki dönem performans ücreti kesilen değerlendirme günü oluşan pay fiyatı olan 110 olmuştur. Yatırımcının Fon'dan çıkış yaptığı 13/02/2025 tarihinde Fon fiyatı, Yüksek İz değerini aştığı ve nispi getiri pozitif olduğu için Performans Ücreti tahsil edilmiştir.

Nispi Getiri Oranı: $\%10 - \%5 = \%5$

Performans Ücreti: $(\%10 - \%5) \times \%35 \times 100.000 \times 110 = 192.500 \text{ TL}$ olmuştur.

Örnek 2:

Yatırımcı 15 Şubat 2022 tarihinde 100 TL birim fiyattan (fon pay değeri: 100 TL) 50.000 adet fon katılma payı satın almıştır.

1 Mart 2022 tarihinde 102 TL birim fiyattan 100.000 adet daha fon katılma payı satın almıştır.

Yatırımcı 15 Mart 2022 tarihinde ise 80.000 adet fon katılma payını 120 TL fiyattan satmıştır.

Yılın ilk değerlendirme günü olan 31 Mart 2022'de fon pay değeri 125 TL olmuştur.

Yılın ikinci değerlendirme dönemi olan 30 Haziran 2022'de fon fiyatı 115 TL olarak gerçekleşmiştir.

Yatırımcı elinde kalan 70.000 adet fon katılma payını 25 Ağustos 2022'de 135 TL fiyat ile satmıştır.

Eşik Değerin getirisi:

15 Şubat 2022-15 Mart 2022 arasında %3,5,

1 Mart 2022-15 Mart 2022 arasında %2,5,

1 Mart 2022-31 Mart 2022 arasında %2,5,

31 Mart 2022-30 Haziran 2022 arasında %4,0 olmuştur.

30 Haziran 2022-25 Ağustos 2022 arasında %5 olmuştur.

Yatırımcı 2022 yılı Mart ayı itibarıyla fonda kalmaya devam etmiş, kalan paylarını 135 fiyat ile 25 Ağustos tarihinde satmıştır.

Cevap 2:

Yatırımcının farklı dönemlerde yaptığı yatırımlar ayrı ayrı takip edilmiştir.

FIFO uygulamasına göre, yatırımcının 15 Mart 2022 tarihinde satmış olduğu 80.000 adet fon katılma paylarına ilişkin Performans Ücreti hesaplamasında;

- 50.000 adet pay için 15 Şubat 2022-15 Mart 2022 arası dönem getirileri,
- 30.000 adet pay için ise 1 Mart 2022-15 Mart 2022 arasındaki dönem getirileri kullanılmıştır.

15 Şubat 2022 tarihinde satın alınan 50.000 paylık kısım için Yüksek İz değeri 100 TL'dir. Buna göre fondan çıkışın gerçekleştiği 15 Mart 2022 tarihindeki Fon fiyatı, Yüksek İz Değeri aştığı ve nispi getiri pozitif olduğu için Performans Ücreti tahsil edilmiştir.

Dönemin fon getirisi %20'dir. $(120/100-1)$

Nispi Getiri: $\%20 - \%3,5 = \%16,5$

Performans Ücreti: $(\%20 - \%3,5) \times \%35 \times 100 \text{ TL} \times 50.000 \text{ pay} = 288.750 \text{ TL}$

Kalan 30.000 adet pay için;

1 Mart 2022 tarihinde satın alınan 100.000 paylık fon için Yüksek İz değeri 102 TL'dir. Buna göre; Dönemin fon getirisi %17,65'dir $(120/102-1)$

Nispi Getiri: $\%17,65 - \%2,5 = \%15,15$

Performans Ücreti: $(\%17,65 - \%2,5) \times \%35 \times 102 \times 30.000 \text{ pay} = 162.256,50 \text{ TL}$

Yatırımcıdan tahsil edilen toplam Performans Ücreti $288.750 + 162.356,5 = 451.106,5 \text{ TL}$ olmuştur.

31 Mart 2022 değerlendirme gününde yatırımcının elinde kalan 70.000 katılma payı için performans ücreti hesaplanmıştır.

Yatırımın yapıldığı 1 Mart 2022 tarihinde Yüksek İz değeri 102 TL, 31 Mart 2022 değerlendirme gününde fon fiyatı 125 TL olmuştur.

Dönemin fon getirisi $\%22,54$ 'dür. $(125/102-1)$

Nispi Getiri: $\%22,54 - \%2,5 = \%20,04$

Performans Ücreti: $(\%22,54 - \%2,50) \times \%35 \times 102 \times 70.000 \text{ pay} = 500.799,6 \text{ TL}$ Performans Ücreti kesilmiştir.

Bir sonraki hesaplama dönemi için başlangıç Yüksek İz değeri 125 TL olmuştur.

30 Haziran 2022 değerlendirme gününde 70.000 adet katılma payı Performans Ücreti hesaplamasına ilişkin olarak 31 Mart 2022-30 Haziran 2022 arasındaki getiriler kullanılmıştır. Dönemin Fon Getirisi: $(115/125-1 = - \%8)$,

31 Mart 2022-30 Haziran 2022 tarihleri arası Eşik değeri $\%4$.

30 Haziran 2022 değerlendirme tarihinde fonun getirisi eşik değerin getirisinin altında kaldığı ve fon getirisi negatif (-) olduğu için performans ücreti oluşmamıştır.

25 Ağustos 2022 tarihinde ise; 30/06/2022 tarihinde performans ücreti kesilmediği için müşterinin çıkış talep tarihi olan 25/08/2022 tarihinde performans ücreti hesaplama dönemi 31/03/2022-25/08/2022 olacaktır.

Buna göre; Yüksek İz değeri 125 TL'dir.

Fonun dönem getirisi $135/125-1 = \%8$

Eşik değeri getirisi: $\%5$

25/08/2022 tarihindeki 70.000 payın satışı esnasında pozitif fon getirisi olmasına rağmen eşik değerin altında kaldığından performans ücreti tahsil edilmemiştir.

Örnek 3:

Yatırımcı 21 Ekim 2024 tarihinde Fon'a 100 TL birim fiyattan (fon pay değeri: 100 TL) 100.000 adet fon katılma payı satın almıştır.

O tarihten yılın 4. ve son değerleme günü olan 31 Aralık 2024'e kadar Fon'un getirisi %8,0 olmuştur (fon pay değeri 108 TL olmuştur).

Aynı dönemdeki Eşik Değer getirisi ise %2,0 olmuştur.

Yatırımcı 26 Mart 2025 tarihinde Fon'dan çıkmıştır.

Performans ücreti tahsilatının yapıldığı değerleme gününden fon çıkış tarihine kadarki dönemde (31/12/2024-26/03/2025) fonun getirisi %10,0 (fon pay değeri: 118,8 TL),

Eşik Değer getirisi ise %5,0 olarak gerçekleşmiştir.

Cevap 3:

26/03/2025 tarihinde gerçekleşen çıkış işleminden önce performans hesaplama dönemi sonu olan 31/12/2024 de aşağıdaki hesaplama yapılarak yatırımcıdan performans ücreti alınmıştır.

Fon alım tarihinde Yüksek İz değer fon fiyatı olan 100 TL'dir. Performans değerleme tarihindeki fon fiyatı, Yüksek İz değerini aştığı ve nispi getiri pozitif olduğu için Performans Ücreti tahsil edilmiştir.

Nispi Getiri Oranı: %8-%2=%6

Pay başına Performans Oranı: $(\%8 - \%2) \times \%35 = \%2,1$

Performans Ücreti: 100 TL x 100.000 pay x %2,1 = 210.000 TL olarak müşterinin TL cari hesabından kesilmiştir.

26/03/2025 tarihine gelindiğinde, bir önceki dönemin son değerleme günü olan 31/12/2024 tarihinde performans ücreti alındığı için bir sonraki Dönem için Yüksek İz değer bir önceki dönem performans ücretine esas pay fiyatı olan 108 TL olmuştur.

Yatırımcının Fon'dan çıkış yaptığı 26/03/2025 tarihinde Fon fiyatı, Yüksek İz değerini aştığı ve nispi getiri pozitif olduğu için Performans Ücreti tahsil edilmiştir.

Nispi Getiri Oranı: %10 - %5=%5

Performans Ücreti: $(\%10 - \%5) \times \%35 \times 100.000 \times 108 \text{ TL} = 189.000 \text{ TL}$ olmuştur.